

ARGUMENT

„Pe-aici umbla și el și se-ntorcea mereu,
contemporan cu fluturii, cu Dumnezeu.”

(Lucian Blaga)

Am scris această carte mică pentru oamenii mari din veacul meu, am scris-o încet, în pas domol, cu viața și cu moartea lor, așa cum îi priveam din urmă, urcând către Împărăție, cu putere multă. Nimic și nimeni n-a reușit să-i oprească sau să-i abată din drumul ca o rază de lumină, care-i ducea la Hristos – **Răsăritul cel de Sus**. Fără să știu, eram contemporan cu acești dumnezei după har (Ps. 81, 6), iar când am știut, am început să scriu. Iar acum mă tot întreb: când erau mai vii – când *erau* sau când *sunt*? Versurile lui Lucian Blaga ne dau un răspuns. Când ești contemporan cu sfinții, cu fluturii și cu Dumnezeu, ce rost mai are să mai măsoari timpul, sau viața, sau moartea etc., categorii secundare, care – spune Apocalipsa – vor înceta (10, 6), odată cu cerul și cu pământul (Mt. 24, 35). Numai cuvântul Domnului, și cuvintele lor, și faptele lor scrise în Cartea Vieții, nu vor trece; „înnoi-se-vor ca ale vulturului tinerețile lor” (Ps. 102, 5). La Dumnezeu lucrurile curg invers; înainte. Niciodată în urmă. Îi văd mereu înainte, călăuze nebiruite către cele de Sus.

Ei – și împreună cu ei sute, mii și zeci de mii, știuți și neștiuți – n-au trăit pentru ei, ci „au murit în fiecare zi” (1 Cor. 15, 31) pentru noi, trăind și murind împreună cu Hristos, Care, spune mereu același Pavel, este „Paștile nostru”, adică Învierea veșnică: „Căci Paștile nostru Hristos S-a jertfit pentru noi” (1 Cor. 5, 7). „Viitorul omului este Dumnezeu” (E. Schillebeeckx), și Mântuitorul confirmă: „Dumnezeu nu este al morților, ci al viilor” (Mt. 22, 32).

„Viața lor s-a ascuns cu Hristos în Dumnezeu”, spune Sf. Pavel, continuându-l fericit Hristos: „Căci nici să moară nu mai pot, căci sunt fii ai lui Dumnezeu, fiind fii ai Învierii, fiindcă toți trăiesc în El” (Lc. 20, 36).

Așadar, cartea aceasta este scrisă mereu „Astăzi” fiindcă acesta este timpul lui Dumnezeu, „viitorul omului”.

Ei au trecut din viața muritoare în icoană; acolo să-i căutăm cu ochii inimii.

PĂRINTELE ARSENIE DELAMARE

(Techirghiol)

Exilat la Marea Euxină de către marele între patriarhi Justinian, Părintele se luptă de peste trei decenii cu valurile „mării vieții, ridicate de viforul ispitelor”, transformând bisericuța din lemn de stejar într-o altă arcă noahitică și noetică. Nu există templu creștin mai mic prin care să fi trecut mai mult puhoi de lume. Și Părintele, și bisericuța sunt chip și asemănare a Ortodoxiei: modești la înfățișare, dar cu inima cât cerul. Probabil că, printre altele, în mandatul său, a primit poruncă să-l vindece pe autorul *Tristelor* de lacrimile amare ale exilului fiindcă, la fel de poet ca Ovidius, nimeni nu l-a văzut pe Părintele vreodată trist. Optimismul său nebiruit își are rădăcini adânci în solul Scripturii, preluând *ad litteram* îndemnul evanghelic și paulin „bucurați-vă și vă veseliți” sau „bucurați-vă pururea întru Domnul”! Un alt motiv de bucurie sfântă este și acela că, printr-o strategie foarte bine gândită (a făcut armata la pirotehnie, dovedindu-se un militar de geniu), a biruit mai totdeauna în luptă cu Leviathan, pe care-l aruncă fără încetare peste digurile rugăciunii neîntrerupte, în abisul întunecos al iadului. Planul de bătaie, ne spune adesea Părintele, este simplu, dar genial: trebuie stabilită exact poziția fiecărui combatant. Trebuie observată cu precizie „distanța de foc”, și, odată localizat vrăjmașul, tirul rugăciunii neînvinse va fi reglat în consecință. Este adevărat și admirabil ce ne spune el, și noi am înțeles demult, dar una singură e lipsa noastră: nu avem arme; așa că tot la el vom alerga mereu.

Printre multele clinici maritime, cea duhovnicească a Părintelui strălucește prin eficacitatea ei absolută. Mulți dintre cei ce și-au căutat sănătatea trupului la mare s-au întors acasă, după ce au fost consultați și de el, cu un alt suflet.

Când mergi la părintele Arsenie, îți vorbește de părintele Cleopa și invers. Se pare că s-au născut duhovnicește în aceeași peșteră, în anii ciumei roșii, de unde au fost recuperați de patriarhul

Justinian și tăinuți o vreme „întru cele mai de jos” ale palatului din inima Bucureștilor, după care unul a fost trimis în munții Sihlei, iar celălalt, printr-un ocol pe la Aiud-Gherla-Canal etc., la granița albastră, să păzească amândoi fruntariile Ortodoxiei românești. Spre deosebire de colegul său anahoret, părintele mării nu are unde se refugia spre liniștire, fiind prins la mijloc în devălmășia gloatelor și a stihiiilor veacului acestuia. În contrast cu alți mari duhovnici, Părintele este cel mai solar din câți am întâlnit vreodată; de la el dobândești nu atât frica de păcat, cât dragostea pentru frumusețea divină. Este o metodă foarte riscantă pentru duhovnic, dar, atunci când rodește, poate să producă adevărate minuni, suflute patericale de o mare frumusețe și libertate. Este împotriva pedepselor aspre, spunând că, pentru cel care a venit la spovedanie și deci se căiește, nu există alt chin mai mare decât amintirea propriilor păcate, muștrarea fiind direct proporțională cu gravitatea răului. Tortura interioară o face pe cea din afară inoperantă și, de aceea, fiecare își este sieși gâde. Părintele nu face altceva decât să descopere frumusețea lui Hristos, cum puțini reușesc să o facă, și sunt nenumărați cei care L-au redescoperit și L-au înțeles cu adevărat după ce au trecut prin clinica duhovnicească de la Techirghiol.

Cel mai greu de crezut este faptul că părintele Arsenie a făcut ani mulți de temniță grea. Dacă ar fi petrecut acest timp înfricoșător la Sorbona sau la Monte Carlo, n-ar fi ajuns să fie așa de exuberant și fericit, precum îl vedem a fi. De altfel, transforma închisoarea în altar, improvizând cadre liturgice ad-hoc, spovedind și iertând neauzit prin zidurile umede intercelulare, oficiind euharistii cu pâine și vin de contrabandă, dând răspunsuri ce se întorceau împotriva celui care-l întreba în batjocură adevăruri supreme, precum se-ntoarce unghia în propria-i carne. La întrebarea unui gardian; „Zi, mă, există Dumnezeu?”, Părintele-i răspunse, cu o aporie ucigătoare: „Dar... dacă există?”

Capul de acuzație (mai precis pretextul) ar fi fost ceva atât de hazliu, că mai degrabă ar putea figura în antologiile umoristice decât în analele criminologiei, deși nu au fost puține situațiile în care o glumă bună a costat zece-douăzeci de ani de carceră. Pe el l-au acuzat că ar fi numit primul satelit rusesc trimis în cosmos

„un fier ruginit, aruncat în văzduh”. Degeaba a vrut să le demonstreze că satelitul era într-adevăr din fier, care poate să și ruginească, fiindcă nu acesta era adevăratul motiv pentru care-l puneau la răcoare, ci cu totul altele, acum deja știute în toată monstruoșitatea lor. (Probabil că tot de la povestea fierului ruginit i se trage și obiceiul sfințirii mașinilor, fiind văzut adesea în curtea schitului lângă o mașină adusă spre binecuvântare.)

Este cel mai mare poet în viață, în sensul primar al cuvântului *ποιηω*, recreând lumea din nimic. Tot în închisoare se zice că ar fi salvat un medic dintr-o criză mortală de ulcer, făcându-i un ceai dintr-o petală de trandafir. Cine nu-l cunoaște s-ar putea îndoi; noi, nu! Tot de aici se pare că poartă cea mai splendidă barbă din sud-estul lumii; și numai pentru această priveliște rară merită să faci un drum la Techirghiol.

M-a surprins de la început faptul că nu predica niciodată; am aflat puțin mai târziu că prima clauză după semieliberarea din 1964 fusese tocmai aceasta, să slujească, dar să nu predice. Avea, cum s-ar spune, domiciliu forțat în tăcere.

S-a petrecut însă un fenomen uluitor: s-a transformat în întregime în cea mai elocventă și convingătoare predică. Mersul său, spre exemplu, este un mesaj de mii de ori mai grăitor decât predicile ținute în limbajul de lemn al vremii de curând apuse. (Apusul se referă la vreme, nu și la limbaj.) Culmea ironiei este aceea că, ascultându-l povestind despre închisoare, ai impresia că citești o carte *science-fiction* despre o lume mirifică. Abia acum înțelegi mai bine ce vrea să spună istoria cuptorului supraîncins din Babilon, prefăcut într-un ținut de rouă prin prezența în el a celor trei tineri plini de credință. Este adevărat că istoria se repetă, dar nu mai puțin minunea, mereu în alt chip.

Cu părintele poți discuta orice; spre exemplu, despre sport. Se pare că a fost un fotbalist de excepție. Drept care, într-o zi, oameni din lumea sportului, probabil ziariști, îl întrebă:

– Părinte, cum găsiți astăzi fotbalul? Ce vi se pare diferit față de vremea dumneavoastră?

– În vremea mea era mai mult talent; acum este multă iuțiime și tactică. Ceea ce nu s-a schimbat, din fericire, este mingea. A rămas rotundă, deci disponibilă oricând la 360°.

Un altul îi vorbește despre performanțele sale în lupta cu păcatul, sugerându-i că a ajuns la stadiul în care nu se mai teme de nicio înfrângere. Părintele îi sugerează că ar fi bine să se țină de maxima patericală „luptă cu păcatul când e ca furnica, nu când e ca leul”!

Discuția se precipită în toate direcțiile. Părintele este dornic să învețe pe oricine și oricând, expune cu maximă importanță totul și aduce mereu exemple concrete din viața lui. Închisoarea este o fântână inepuizabilă.

– Se mântuiesc oamenii în închisoare, Părinte?

– Negreșit; tocmai acolo unde se părea că este iadul, Dumnezeu a strămutat raiul. În închisoare te poți mântui cu o cană de apă.

Și povestește cum, odată, a cerut unui gardian să-i mai dea o cănuță de apă, după ce o băuse pe prima, singura porție pentru o zi, gest pe care individul i l-a refuzat cu brutalitate. Puțin mai târziu, apare pe coridorul intercelular și o gardiancă, iar aceasta l-a servit îndată. Pentru cana aceea de apă pe care i-a întins-o știind că este preot, ea și-a dobândit răsplată de preot. Nu a uitat s-o pomenească de zeci de ani. De altfel, în închisoare, totul capătă dimensiuni nebănuite. Nouăzeci de zile a durat interogatoriul, partea cea mai penibilă din toată perioada celor paisprezece ani de martiriu. „Ne scotea, povestește Părintele, cu ochelari de tablă, dar peste tablă era sticlă, pentru a simula ochelarii normali, însă cel ce-i purta știa că nu vede nimic, și era dus de braț de gardian. S-a întâmplat ca tocmai la mine să pice o pereche de ochelari de soare de la care lipsea tabla de la ochiul drept. La început, m-am speriat foarte, gândindu-mă la consecințele pe care le-ar fi putut avea o astfel de «anomalie», dar n-am spus nimic și mergeam ca și când nu vedeam, cu capul puțin aplecat. În fața mea, la vreo zece pași, duceau un alt deținut la aceeași osândă a interogatoriului. Când l-am văzut pe celălalt, m-am bucurat că nu sunt singur și am avut o tresăltare grozavă, de parcă atunci vedeam om pentru prima dată în viața mea. M-am bucurat ca și când L-am văzut pe Dumnezeu.”

Un episod pare desprins din povestirile soldatului Svejk.

– Ne-au luat cu trenul de la Brașov după terminarea anchetei și ne-au dus la Vaslui, la muncă forțată. După ce am coborât în gară,

câțiva ne-am dus după apă, eu m-am răzlețit mai mult. Între timp, a venit un camion și i-a îmbarcat pe deținuți, ducându-i în partea cealaltă a orașului, unde era lagărul de muncă. Eu m-am trezit singur în gară cu lanțurile pe mâini și pe picioare. Am tras o spaimă cumplită, fiindcă mi-era teamă să nu fiu acuzat de tentativă de dezertare. Niciodată nu m-am speriat de libertate ca atunci. Am ieșit repede din gară și am luat-o direct pe centrul șoselei care traversa orașul, în văzul tuturor, purtându-mi lanțurile cât mai la vedere, ca să nu fiu întâlnit ascuns printre oameni și să fiu acuzat că am vrut să scap. Lumea se mira și-și făcea cruce, dar eu îmi vedeam de drum. De atunci, îmi aduc aminte de Vaslui ca de cel mai lung oraș din țară, cu o singură stradă interminabilă, la capătul căreia am ajuns după un marș forțat și drept, iar colegii, când m-au văzut, săltau de bucurie că n-am fost împușcat. Mă iubeau mult și, de bucurie că m-au recuperat, m-au ținut pe brațe ca să-mi taie fierarul niturile de la lanțuri, pentru a ieși la muncă.

Că îl iubeau camarazii de suferință nu-i nicio îndoială; dacă mi s-ar pune în față alternativa: în libertate fără Părintele sau în temniță cu el, fără ezitare, aș alege-o pe cea din urmă. Este un adevărat creator de libertate și de iertare.

Înainte de a fi tuns în monahism, pe când era fratele Anghel, câțiva călugări îl muștrau pe un alt confrate și-l acuzau foarte. El însă i-a luat cu mult curaj apărarea, scoțându-l din încolțire, mai ales că acela tăcea cu înverșunare.

După mulți ani, mergea împreună cu starețul mănăstirii pe un drum de munte și se întâlnesc cu călugărul cel dosădit odinioară. Are loc protocolul de rigoare și un scurt schimb de cuvinte, iar, la despărțire, starețul îl roagă să-l pomenească și pe el la rugăciuni. Călugărul îl întreabă pe stareț cum îl cheamă, iar Părintele Arsenie se mira foarte că acela nu cunoștea numele starețului său.

– Dar pe mine mă pomeniți?

– Cum să nu, pe fratele Anghel nu-l uit niciodată că m-a apărât atunci.

– Acum mă numesc Arsenie.

– Arsenie, zici? Și a rămas pe loc, repetând la nesfârșit numele Arsenie pentru a-l imprima în memoria veșnică. Starețul și

Părintele și-au continuat drumul, fiecare cu gândurile lui, într-o tăcere ușor jenantă.

(La terminarea relatării, Părintele se apropie și-mi spune conspirativ, la ureche: „Și nu era un stareț oarecare, era chiar Părintele Cleopa.”)

La plecare, îl rog pe Părintele să-și aranjeze ținuta pentru a-l fotografia; aveam un fotograf vestit, de prin America și un aparat așijderi. Vântul se joacă șagalnic cu fuiorul argintiu al bărbii și el și-o tot netezește:

– Vezi, frate, c-am mai scos o dată niște poze, cu un grup de turiști de prin Germania, și mi-a luat vântul barba, apărând în poză la un vecin care, pe deasupra, mai era și ras în cap.

Abia mă stăpânesc de râs.

Părintele încearcă să zâmbească, dar nu prea reușește, fiindcă dă prea multă importanță momentului ca să poată să se relaxeze. Se efectuează mai multe poziții, pentru siguranța lucrului respectiv și pentru a avea de unde alege.

Când ajungem la București, ilustrul fotograf îmi telefonează a doua zi că pozele sunt ratate, deoarece uitase să pună film în aparat.

Întâmplarea nu m-a mirat; eram aproape sigur că Părintele nu poate fi immortalizat; el este doar o nesfârșită sugestie... vie!